Miðvikudaginn 2. júní 1982.

Nr. 1/1982. **Vinnuveitendasamband Íslands**
f.h. Félags vinnuvélaeigenda
vegna Feró s.f. og
Hafsteins Alfreðssonar
(Páll S. Pálsson hrl.)
gegn
Alþýðusambandi Íslands
f.h. Landssambands vörubifreiðastjóra vegna
Vörubílstjórafélagsins Þróttar
(Örn Clausen hrl.)

Frávísun. Sératkvæði.

Dómur.

Mál þetta, sem tekið var til dóms þann 19. f.m., var höfðað með stefnu 6. maí 1982.

Stefnandi er Vinnuveitendasamband Íslands f.h. Félags vinnuvélaeigenda vegna Feró s.f. og Hafsteins Alfreðssonar.

Stefndi er Alþýðusamband Íslands f.h. Landssambands vörubifreiðastjóra vegna Vörubílstjórafélagsins Þróttar.

Dómkröfur stefnanda eru þær að viðurkennt verði með dómi Félagsdóms:

1. Að vinnustöðvunaraðgerðir forráðamanna og félagsmanna Vörubílstjórafélagsins Þróttar 29. og 30. apríl 1982 við uppskipun á salti úr M.S. Ísnes í Sundahöfn hafi verið ólögmætar og heimildarlausar.

2. Að stefnt sé bótaskylt gagnvart stefnendum vegna þessara aðgerða.

3. Að skilja beri ákvæði samnings milli Landssambands vörubifreiðastjóra og Vinnuveitendasambands Íslands frá 27. október 1980 á þann veg að hann nái til vörubifreiða með hæst 15 tonna hlassþunga og forgangsréttarákvæði til leiguaksturs á vörubifreiðum samkvæmt 5. gr. nefnds samnings sé við þetta takmarkað, en nái ekki til dráttarbíla með tengivagni og þá ekki til dráttarbíls með tengivagni sem ber yfir 20 tonna hlassþunga svo sem vagninn R-16625 og vagninn R-57968.

Þá er þess og krafist að stefnda verði gert að greiða stefnanda málskostnað eftir mati réttarins.

Dómkröfur stefnda eru þær að hann verði sýknaður af öllum dómkröfum stefnanda, og að stefnanda verði gert að greiða stefnda málskostnað. Þá gerir stefndi einnig þá kröfu, með vísan til 53. gr. laga nr. 80/1938, að viðurkenndur verði með dómi Félagsdóms, ef fært þykir í máli þessara aðila, einkaréttur vörubílstjóra í Vörubílstjórafélaginu Þrótti til að annast þá flutninga, sem um er deilt í máli þessu.

Málavexti segir stefnandi vera þessa:

Fyrirtækið Saltsalan h.f. samdi við stefnendur, Feró s.f. og Hafstein Alfreðsson, um flutning á saltfarmi með tilstyrk dráttarbíla og flutningavagna þessara aðila frá borðstokki skipsins Ísness í Sundahöfn til birgðageymslu í landi. Ámokstur á tengivagna hófst laust fyrir kl. 18:30 fimmtudaginn 29. apríl 1982.

Eigi hafði ámokstur staðið nema stutta stund er nokkrir bifreiðastjórar úr Vörubílstjórafélaginu Þrótti komu á vettvang og lögðu bifreiðum sínum þvert fyrir aðkeyrsluleið flutningatækja stefnenda og hindruðu þannig að hægt væri að halda starfinu áfram og réttlættu þeir aðgerðir sínar með því að þeir væru með þessu að gæta hagsmuna félagsmanna Þróttar samkvæmt ákvörðun forráðamanna þar.

Lögmaður stefnanda hitti að máli formann Þróttar á vettvangi um kl. 19:00 og lýsti lögmaðurinn því yfir við formanninn í áheyrn sóknaraðilanna að hann gerði Þrótt skaðabótaábyrgan vegna ólöglegrar valdbeitingar og vinnutruflunar. Formaðurinn kvað aðgerðirnar byggðar á því að félagsmenn Þróttar ættu forgangsrétt til þessara flutninga.

Um það bil 2-3 klukkustundum síðar voru Þróttarbílarnir farnir af vettvangi og var þá að nýju hafin vinna við uppskipun á salti á tengivagnana. Eigi leið þó á löngu uns komnir voru allmargir Þróttarbílar sem umkringdu vinnustaðinn.

Að beiðni lögmanns sóknaraðila komu lögreglumenn á vettvang bæði hið fyrra sinn og einnig síðara og liggur frammi skýrsla lögreglunnar um atburðinn. Í skýrslunni segir meðal annars:

„Er við komum á staðinn hafði vörubifreiðum frá Þrótti verið lagt þannig að vörubifreiðarnar frá Feró gátu ekki ekið saltinu burtu frá skipinu. Á staðnum var eigandi fyrirtækisins Feró,

Marinó Sigurpálsson, Steinaseli 6, sími 72005. Einnig voru þarna forráðamenn frá Þrótti, formaður og framkvæmdastjóri. Lýstu þeir allri ábyrgð á sig vegna aðgerða Þróttar við hindrun á uppskipun úr Ísnesi. Þróttarmenn töldu sig eiga allan rétt á uppskipun saltsins úr skipinu, þar sem það væri „biltækt" eins og þeir orðuðu það".

Klukkan að ganga tvö um nóttina fjarlægðu sóknaraðilar flutningatæki sín.

Nokkru síðar um nóttina réðu forráðamenn Saltsölunnar h.f. nokkra Þróttarbílstjóra til þess að flytja saltið.

Á deiluvettvangi urðu aðilar sammála um að leggja ágreininginn fyrir Félagsdóm.

Í máli þessu hefur komið fram kjarasamningur milli Landssambands vörubifreiðastjóra og Vinnuveitendasambands Íslands frá 27. október 1980, en 5. gr. samningsins er svohljóðandi:

„Vinnuveitendasambandið skuldbindur sig til að láta fullgilda félagsmenn vörubílstjórafélaga innan Landssambands vörubifreiðastjóra, hafa forgangsrétt til leiguaksturs á vörubifreiðum, hvern á sínu vinnu- og félagssvæði, og til leiguaksturs inn og út af því svæði fyrir þá félaga Vinnuveitendabandsins, sem staðsettir eru á svæðinu.

Vinnuveitendur hafa frjálst val um það hvaða félagsmenn viðkomandi vörubílstjórafélags þeir taka til vinnu, þar sem sú regla hefur gilt.

Skipafélögum og skipaafgreiðslum er heimilt að flytja milli staða á eigin bifreiðum eða öðrum eigin flutningatækjum allan þann farm, er þau hafa tekið að sér flutning á með eigin skipum eða leiguskipum."

Einnig hefur verið lögð fram í málinu reglugerð Samgönguráðuneytisins um hámarksfjölda leigubifreiða til vöruflutninga á félagssvæði Vörubílstjórafélagsins Þróttar, frá 3. nóvember 1970.

3. gr. reglugerðarinnar hljóðar svo:

„Vörubifreiðastöð sú, er Vörubílstjórafélagið Þróttur rekur í Reykjavík, hefur hlotið viðurkenningu borgarstjórnar Reykjavíkur, bæjarstjórnar Kópavogs og sýslunefndar Kjósarsýslu. Er því öllum óheimilt að stunda leiguakstur á vörubifreiðum á félagssvæði Þróttar utan þeirrar stöðvar.

Leiguakstur telst það þegar vörubifreið er seld á leigu ásamt ökumanni til flutninga á vörum fyrir tiltekið gjald þar sem öku-

maður eða eigandi bifreiðarinnar er hvorki eigandi, seljandi né kaupandi vörunnar, sem flutt er.

Vörubifreiðar, sem aka frá stöðinni, skulu auðkenndar árlega með sérstöku merki."

Stefnandi rökstyður mál sitt á þessa leið:

Um kröfuliði 1 og 2. Stefnandi heldur því fram að áðurnefndar aðgerðir forráðamanna og félagsmanna Vörubílstjórafélagsins Þróttar séu andstæðar IV. kafla umferðarlaga nr. 40/1968 og XXIV. kafla almennra hegningarlaga nr. 19/1940. Hér sé um að ræða valdbeitingu, sem gangi þvert á anda og tilgang laga um stéttarfélög og vinnudeilur nr. 80/1938. Vegna valdbeitingar þessarar hafi stefnandi orðið fyrir tjóni, sem stefndi beri bótaábyrgð á.

Fyrrgreind valdbeiting sé ekki verkfallsaðgerð heldur mun alvarlegra mál. Hins vegar megi lögjafna aðgerðunum við vinnustöðvun og eigi því Félagsdómur dómsvald um kröfur þessar sbr. 1. tl. 1. mgr. 44. gr. laga nr. 80/1938.

Um kröfulið 3. Stefnandi byggir kröfur sínar samkvæmt þessum lið á því að gera verði greinarmun á vörubifreiðum annars vegar og dráttarbílum með tengivagni hins vegar. Lög um leigubifreiðar nr. 36/1970, 6. gr. og reglugerðir settar samkvæmt þeim lögum sýni greinilega að með orðunum vörubifreiðir sé ekki átt við dráttarbíla með tengivagni, og fullyrða megi að tilvitnanir laga og reglugerða í vöruflutningabifreiðar nái engan veginn til dráttarbíla með tengivögnum.

Þá sé þess að geta að samningurinn milli Landssambands vörubifreiðastjóra og Vinnuveitendasambands Íslands taki aðeins til vörubifreiða með allt að 15 tonna hámarkshlassþunga. Sjái þessa víða stað í samningnum. Af þessu leiði að forgangsréttur til leiguaksturs vöruflutninga samkvæmt 5. gr. nefnds samnings sé takmarkaður við slíkar bifreiðar. Vörubifreiðar stærri en svo að 15 tonna hlassþungi sé þeirra mesta burðarmagn séu fyrir utan samninginn og óháðar forgangsréttinum. Sama máli gegni um dráttarbíla með tengivagni. Þeir dráttarbílar sem um ræðir í þessu máli bera yfir 20 tonna hlassþunga.

Sýknukröfur sína byggir stefndi í fyrsta lagi á aðildarskorti, sbr. 45. gr. og þó einkum 46. gr. laga um meðferð einkamála í héraði nr. 85/1936, sbr. og 69. gr. laga nr. 80/1938 um stéttarfélög og vinnudeilur, sem fjallar um meðferð mála fyrir Félagsdómi.

Eigendur umræddra dráttarbíla með tengivögnum Feró s.f. og Hafsteinn Alfreðsson, eigi ekki aðild að máli þessu. Deilan standi milli

Saltsölunnar h.f., sem er vinnuveitandinn og eigandi farmsins og Vörubílstjórafélagsins Þróttar. Það sé því Saltsalan h.f., sem hefði átt að koma fram sem stefnandi í máli þessu. Beri því að sýkna stefnda af kröfum stefnanda.

Verði ekki fallist á þessa málsástæðu, telur stefndi að sýkna beri hann allt að einu af efnisástæðum. Aðgerðir félagsmanna Þróttar umræddda nótt hafi byggst á neyðarrétti, þar sem eins og á stóð hafi ekki verið tök á að leggja lögbann á gegn skýlausu broti á einkarétti félagsins til flutningsins.

Ef beðið hefði verið með aðgerðir, hefði skaðinn verið skeður, og losun skipsins lokið með ólögmætum hætti. Aðgerðir þessar hafi því verið eðlilegar og nauðsynlegar til að afstýra lögbroti, eins og á stóð.

Varðandi lið 3 í dómkröfum stefnanda byggir stefndi sýknukröfu sína á ákvæðum laga nr. 36/1970, reglugerð frá 3. nóvember 1970 og einkum á forgangsréttarákvæðinu í 5. gr. margnefnds samnings frá 27. október 1980. Stefndi telur að forgangsréttur félagsmanna innan Landssambands vörubifreiðastjóra sé fortakslaus að því er varðar flutning á varningi, sem er „bíltækur", þ.e. varningi sem vörubifreiðar félagsmanna Landssambandsins geta flutt. Stefndi hafnar alfarið þeirri skoðun stefnanda að forgangsrétturinn taki ekki til vörubifreiða með meira en 15 tonna hámarkshlassþunga. Slík niðurstaða mundi gera forgangsréttinn lítils eða einskis virði. Þó að í samningnum sé ekki getið akstursgjalds fyrir vörubifreiðar með meira en 15 tonna hámarkshlassþunga megi ekki gagnálykta frá því að forgangsrétturinn taki ekki til stærri vörubifreiða. Stefndi telur að orðið vörubifreið nái til allra bifreiða sem annast vöruflutninga, hvort sem þær eru með tengivagni eða ekki.

Álit dómsins.

Sóknaraðilar máls þessa, Feró s/f og Hafsteinn Alfreðsson, eru að sönnu meðlimir í Félagi vinnuvélaeigenda sem aftur er meðlimur í Vinnuveitendasambandi Íslands, en í deilu þeirri, sem mál þetta er risið af, komu sóknaraðilar þessir ekki á nokkurn hátt fram sem vinnuveitendur. Var því stefnandi, Vinnuveitendasambandi Íslands ekki rétt að leggja þetta málsefni til úrlausnar Félagsdóms fyrir hönd Félags vinnuvélaeigenda vegna Feró s/f og Hafsteins Alfreðssonar.

Þykir því verða að vísa kröfum stefnanda frá Félagsdómi.

Þar eð málssókn er haldin þessum ágöllum, sem að framan er lýst, verður einnig að vísa gagnkröfum stefnda frá Félagsdómi.

Málskostnaður á að falla niður.

Dóm þennan kváðu upp Þorsteinn Thorarensen, Björn Helgason og Árni Guðjónsson.

Dómsorð:

Máli þessu er vísað frá Félagsdómi.

Málskostnaður fellur niður.

Sératkvæði
Gunnars Guðmundssonar og Halldórs Þorbjörnssonar.

Tilefni máls þessa er ágreiningur um skilning á samningi Landssambands vörubifreiðastjóra og Vinnuveitendasambands Íslands frá 27. okt. 1980. Sóknaraðilar Feró s/f og Hafsteinn Alfreðsson, sem eru í Vinnuveitendasambandinu, hafa af því lögvarða hagsmuni að fá skorið úr ágreiningi þessum, og teljum við því að leggja beri efnisdóm á kröfur aðila í málinu.

Þar sem meirihluti dómenda hefur komist að þeirri niðurstöðu að málinu verði vísað frá dómi, tökum við að svo stöddu ekki afstöðu til dómkrafna í málinu.

Dómur Hæstaréttar 23. júní 1982.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Logi Einarsson, Ármann Snævarr, Björn Sveinbjörnsson, Magnús Thoroddsen og Magnús Þ. Torfason.

Sóknaraðiljar hafa samkvæmt heimild í 1. tl. 67. gr. laga nr. 80/1938 skotið málinu til Hæstaréttar með kæru 8. júní 1982, sem barst Hæstarétti 15. s. m. Krefjast þeir, að hinn kærði frávísunardómur verði úr gildi felldur og lagt verði fyrir Félagsdóm að kveða upp efnisdóm í málinu. Þeir krefjast og kærumálskostnaðar.

Varnaraðili krefst þess, að hinn kærði frávísunardómur verði staðfestur og sóknaraðiljar dæmdir til greiðslu kærumálskostnaðar.

Þær aðgerðir, sem um var að tefla af hendi varnaraðilja gagnvart sóknaraðiljum, Feró s/f og Hafsteini Alfreðssyni, í atvinnustarfsemi þeirra, voru ekki vinnustöðvun í skilningi 1. tl. 44. gr. laga nr. 80/1938. Það ber eigi undir Félagsdóm, heldur almenna dómstóla að dæma um ólögmæti þeirra aðgerða og fébótaskyldu af því tilefni.

Samkvæmt því verður hinn kærði frávísunardómur staðfestur að því er tekur til 1. og 2. tl. stefnukrafnanna.

Með 2. tl. 44. gr. nefndra laga er það lagt til Félagsdóms að skera úr því með viðurkenningardómi, ef því er að skipta, hvernig skilja beri ákvæði kjarasamnings, er ágreiningi valda. Samkvæmt undirstöðurökum lagaákvæðis þessa og með hliðsjón af ákvæðum 3. tl. sömu greinar verður að líta svo á, að mál til að fá viðurkenningardóm um skýringu á 5. gr. kjarasamnings Vinnuveitendasambands Íslands og Landssambands vörubifreiðastjóra frá 27. október 1980 hafi Vinnuveitendasambandið átt að reka í eigin nafni eða fyrir hönd einhvers meðlima sinna, sem þiggur þjónustu, slíka sem látin er í té af félagsmönnum í aðildarfélögum Landssambands vörubifreiðastjóra, sbr. 45. gr. laga nr. 80/1938. Ber samkvæmt því einnig að staðfesta hinn kærða frávísunardóm að því er tekur til 3. töluliðar í dómkröfum sóknaraðilja.

Rétt er, að kærumálskostnaður falli niður.

Dómsorð:

Hinn kærði frávísunardómur á að vera óraskaður.

Kærumálskostnaður fellur niður.

Sératkvæði
Magnúsar Thoroddsen hæstaréttardómara.

Ég er sammála meiri hluta Hæstaréttar um afgreiðslu á 1. og 2. tölulið stefnukrafnanna.

Hins vegar er ég þeirrar skoðunar, að fella eigi frávísunardóminn úr gildi að því er varðar 3. tölulið stefnukröfunnar. Ber að leggja fyrir Félagsdóm að kveða upp efnisdóm um þann þátt málsins með skírskotun til þeirra forsendna, er fram koma í sérákvæði minni hluta dómenda í Félagsdómi, enda verður að telja vinnuvélaeigendur, svo sem sóknaraðilja, atvinnurekendur í skilningi laga nr. 80/1938.

Kærumálskostnaður fellur niður.